

BULLETIN

SINCLAIR
GEBRUIKERSGROEP
GRONINGEN/ASSEN

Gefeliciteerd

met

8 Jaar

549 Bulletin

9e jaargang nr1
september '91

COLOFON

VOORZITTER/
PENNINGMEESTER/
VERHUUR:
Jan Arends
Heiligelaan 66
9636 CP Zuidbroek
tel: 05985-2247
Giro 5965342 t.n.v.
rekening SGG.

SECRETARIS:
Martin den Hollander
Numero Dertien 8
9644 TV Veendam
tel: 05978-45474

VICE VOORZITTER/
VICE SECRETARIS:
Roelof Koning
Selwerderstraat 26
9717 GK Groningen
tel: 050-124298

REDAKTIE CONTACT/
VICE PENNINGMEESTER/
MATERIAAL COMMISARIS:
Coen Ballintijn
B. Boermalaan 7
9765 AP Paterswolde
tel: 05907-1482

Redactie: Mevr. F. Elstrodt, Rudy Biesma, Tonnie Stap en Johan Koning.
Correspondentie adres: Coen Ballintijn, adres: zie boven.

Kopij en vragen graag aan de redactie contactpersoon!

Het SGG-Bulletin is een uitgave van de Sinclair gebruikersgroep Groningen/Assen. Het bulletin verschijnt 10 keer per jaar in de maanden september tot en met juni. Artikelen, listings, illustraties en andere inzendingen zijn voor verantwoordelijkheid van de inzender. Gepubliceerde programma's zijn getest maar niet gegarandeerd zonder fouten.

De sluitingsdatum voor kopij wordt in elk bulletin op pagina drie vermeld. Overname van artikelen, illustraties en andere publicaties zijn uitsluitend toegestaan met toestemming van de redactie.

Het lidmaatschap van onze gebruikersgroep bedraagt per kalenderjaar f 20,00 voor personen tot en met 17 jaar en f 30,00 voor oudere personen. Bij deze prijs is het abonnement op het bulletin inbegrepen.

U kunt lid worden van de SGG

Door u op te geven bij de penningmeester.

VAN DE REDAKTIE

Hallo allemaal!

Welkom bij alweer de 9^e jaargang van ons onvolprezen bulletin. De redactie hoopt u dit jaar weer veel interessante artikelen aan te kunnen bieden. Omdat wij die echter niet alle zelf kunnen schrijven rekenen we daarbij op uw hulp. Schrijf dus eens over wat u op de Spectrum doet, en denk nu niet 'het interesseert toch niemand' of 'wat ik doe is veel te simpel want alles wat een ander met z'n Spectrum doet kan iemand op een idee brengen. Aan eenvoudige artikelen die voor iedereen te begrijpen zijn is altijd een tekort, aarzel dus niet, schrijf!

Zo'n artikel hoeft niet persé vele pagina's te beslaan, korte zijn ook leuk en houden de aandacht goed vast. Voor de vakantie hadden we zo'n blad vol korte artikelen en dat was toch ook leuk? U moet zich dus maar niet druk maken over de lengte van uw kopij, en, des te meer kopij des te sneller dit geklets van mij afgelopen is.

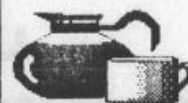
Deze maand de eerste twee afleveringen over Desk Top Publishing met Tasword 3, onze voorzitter en de vice-penningmeester hebben er maanden aan gewerkt dus ga er maar eens lekker voor zitten. Dan twee artikelen voor onze SAM lezers en wel over MASTERbasic en de mogelijkheid om de SAM in Nederland te kopen. Verder is de tweede programmadisk voor de OPUS nu uit en herhalen wij nog eens het bericht van onze verhuizing.

In dit nummer:

- Colofon	: bestuur	2
- Bijeenkomsten	: redactie	4
- SODT	: redactie	4
- Van de voorzitter	: Jan Arends	5
- Master Basic	: Flora Elstrodt	6
- Programmadisk SGG OPUS-2	: Johan Koning	9
- Koop je SAM in Holland	: Edwin en Flora	11
- Desk Top met Tasword 3, deel 1	: Jan en Coen	12
- ESgeeggetje	: Lid	10
- Verhuizing	: bestuur	20
- ESgeeggetje	: lid	21
- Desk Top met Tasword 3, deel 2	: Jan en Coen	22

Sluitingsdatum kopij: 21 september

BIJeenKOMSTEN

In het: RPV gebouw
RABENHAUPTSTRAAT 45
GRONINGEN

Telefoon: 050-261379

DATA GRONINGEN:

- 15 september zaterdag van 14.00 - 17.30
- 15 oktober dinsdag van 19.30 - 22.30
- 9 november zaterdag van 14.00 - 17.30 Hardware markt.
- 10 december dinsdag van 19.30 - 22.30

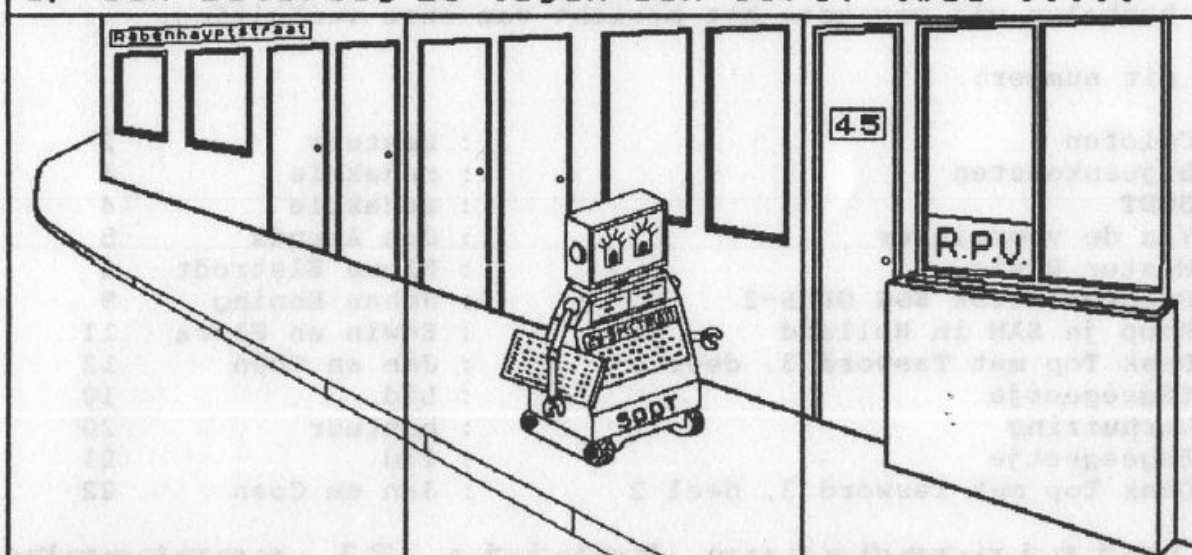
Denk eraan: Vanaf nu in het RPV gebouw!

=====

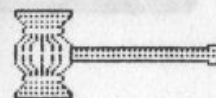
De bijeenkomsten van de HCC in Houten zijn dit jaar op
24 augustus en 26 oktober.
(Onder voorbehoud van wijzigingen)

=====

Op een zaterdag zo tegen een uur of twee

VAN DE VOORZITTER

Voor de meesten van ons zit de vakantie er weer op. Velen hebben schitterend weer gehad, waardoor de computer waarschijnlijk geen overuren heeft gemaakt. Toch hebt U op dit moment de eerste uitgave van de negende jaargang in handen. Met een beetje goede wil en de inzet van U allen zullen er nog best een aantal jaargangen kunnen volgen.

Als oplettende lezer zult U wel gemerkt hebben, dat de kop van deze pagina iets afwijkt van de gebruikelijke. Ook de plaatjes tussen de tekst komen normaal niet voor. Waarom dan nu wel? Omdat het Coen Ballintijn en ondergetekende gelukt is Tassword 3 zodanig uit te breiden, dat het mogelijk is er ook afbeeldingen mee af te drukken.

Het resultaat ziet U hier: deze hele pagina inclusief de kop is afgedrukt met Tassword 3. Het heeft best de nodige zweetdruppeltjes gekost om zover te komen. We hebben er de laatste tijd vele avonden aan besteed en na veel zoek en speurwerk, we zijn beide beginnende machinecode programmeurs, is het eindelijk gelukt.

Er blijft echter een probleem. Er zijn verschillende versies van TW3 in omloop voor de Opus, Interface 1, Disciple en Plus D. Wij hebben de versie voor de Disciple aangepast en hebben niet de beschikking over de andere versies. Toch willen we proberen ook hiervoor een oplossing te vinden. We zullen U dit ter zijner tijd laten weten. Ook voor de Disciple zijn er verschillende versies in omloop. Wij gebruiken de versie, die door Rudy Biesma is aangepast voor de Disciple. Deze versie schrijft de tekst weg als special file. Hebt U een andere versie, dan is het voor ons waarschijnlijk niet zo moeilijk ook deze voor DTP geschikt te maken. Neem in dit geval even contact op met Coen of mij.

Hoe komt U in het bezit van de DTP aanpassingen? Normaal kost een clubschijf F 7,50, maar vanwege het vele werk vinden wij het niet onredelijk voor deze schijf F 10,00 te vragen. Voor niet leden bedraagt de prijs F 15,00. De extra inkomsten zijn dan wel voor de clubkas. Maak dit bedrag over op het gironummer en op naam van de vereniging en de gebruiksaanwijzing zal U per worden.

Wij wensen U veel en

mooi drukwerk toe.

met vr. gr.

J.H. Arends

MASTER BASIC

door: Flora.

MasterBasic voor de Sam Coupé.
Geschreven door Dr. Andrew Wright en te bestellen bij BETA SOFT
voor 16.50 pond. Binnen een week heb je het thuis.

MasterBasic is net zoiets als Beta Basic voor de Spectrum. Het eerste verschil is, dat MasterBasic gemergd wordt met MasterDos of SamDos. Je hebt zo dus maar een file in je directory. Het werkt dus met beiden, maar er vervallen wel wat opties als je met SamDos werkt, omdat MasterDos nu eenmaal wat extra's heeft.

Bij de disk ontvang je ook de User Manual, een boekje van het A5 formaat met 56 zeer uitvoerige pagina's. Eindelijk eens een volledige gids. Van elk nieuw command een uitleg en een voorbeeld, in veel gevallen zelf een demo listing. Ook op de disk staan diverse demo's, die je dus direkt gaat bekijken en vermoedelijk ben je dan net als ik meteen blij met de aanschaf.

Achterin de Manual vindt je lijst van de XVARs, de extra systeem variabelen welke je indien nodig kan POKEn. Bijvoorbeeld bij de uitgebreide DUMP keuzes. Lees meer hierover bij DUMPs. Ook vindt je daar een lijst met de ASCII en KEYWORD codes zowel in Hex als Dec. Verder de nodige gegevens vanwege de MasterDos uitbreidingen. Bijvoorbeeld de Ram disc die nu veel sneller werkt. oa. met random access file's.

Nu eerst een paar Keywords die ik probeerde.

SORT

Aangezien ik al een tijdje een aardige Database in huis had, ja deze aanschaf gedaan nadat ik er zeker van was dat Masterfile toch niet aangepast zou worden voor de Sam, en ik zelf nog niet in staat ben zoiets Groots! snel en goed op te zetten. Masterfile werkt wel in de Ramdisk maar je houdt dan de zelfde geheugen ruimte. Welk genie buigt zich daar eens over?

Ik heb nu dus de Database van GM software en het aardige zit in het gebruikers vriendelijke en ook dat het enkel Basic is. Leuk om eens in de listing te kijken en er wat van op te steken, en er het nodige aan te veranderen.

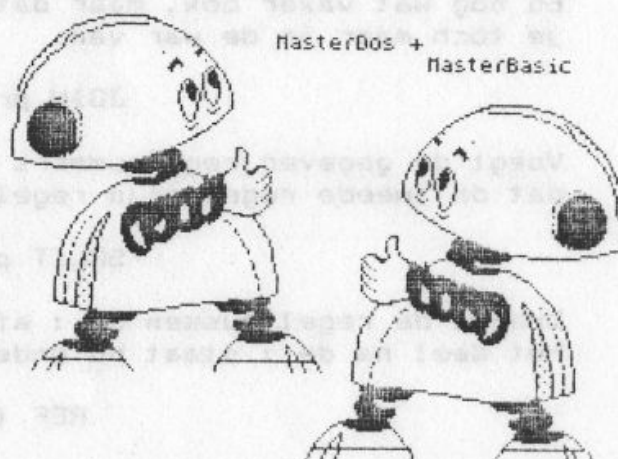
Dat daar dan weer onaardige kanten aan zitten, merk je wel als je zo'n 800 records wilt gaan sorteren. Sorteren op naam duurde 8 uur en op postcode maar liefst 14 uur en daar sorteert ik ze altijd op.

Dus ik was als eerste in de nieuwe Sort geïnteresseerd, en nadat Sort erin verwerkt was, duurde het 6 tellen om het op naam te sorteren en 14 voor op postcode. Dat was een leuke verbetering.

DUMP

Wat mij verder wel aansprak waren de DUMP uitbreidingen, en met name de snelheid. Wij Sam gebruikers hebben het aardige tekenprogramma FLASH, wat je bij de aankoop van de Sam erbij krijgt. In FLASH zitten ook verschillende DUMPS, groot of klein en al dan niet grey scale. De Dumps in draft zijn snel ?!.. voor de kleinste duurt het 2 minuten en ze zijn wat minder mooi dan met de Final DUMP, maar deze doet over dezelfde tekening 8 min. Het papier verschuift niet en de naald gaat er vier maal over.

MasterBasic geeft je de keuze, om verschillende DUMPS te maken. Zo zijn er standaard vijf DUMPS. De eerste drie zijn small, medium en large shaded DUMPS. DUMP 4 geeft een medium non-shaded DUMP d.w.z. dat alles wat zwart is wit wordt, en omgekeerd. Ook kun je in-toetsen DUMP 1,2 dan krijg je enkele breedte met dubbele hoogte, of DUMP 3,1 met een drievoudige breedte en een enkele hoogte. Als ik het goed begrepen heb dan zijn dit hulpjes voor de MODE 3 SCREENS, vanwege de 512 pixels in plaats van de normale 256. DUMP 5 is een text DUMP. De snelheid van deze DUMPS zijn 24 sec., 48 sec., en 3 min. Dus echt wel wat sneller. Verder kun je met die extra systeem variabelen in de DUMPS POKEn Zo kun je b.v. POKE XVAR 5,2 kiezen voor double-strike.

CSIZE

Een verbeterde CSIZE breedte, hoogte nu 16,9 - 16,18 - 8,32 - 40,40 en je kan zelfs gaan tot CSIZE 240,160 pixels.

MERGE

Een veel snellere MERGE met MERGE*

DIR

DIR is nu ook sneller, DIR 1 geeft een uitgebreide DIR en DIR #3;1 stuurt het als DIR 1 naar de Printer, maar in MODE 3 stuurt DIR #3; de DIR in 7 kolommen alfabetische naar de printer. En met DIR #2; komt het in 7 kolommen op het scherm. Hoofdletters komen wel eerst.

BULLETIN SGG

SAVE BOOT FILENAME

Zoals ik in het begin al schreef, je kunt MasterBasic en de Dos in een file op disk wegschrijven.

FILE COMPRESSION met SAVE MODE

Dit is ook een aardige, je kunt nu veel meer op een disk kwijt. Het werkt met SCREENS, CODE en Array files. Toets in: SAVE MODE 2 voor het SAVEN, en bij het laden worden gecompreste files automatisch en snel geëxpandeerd, zodat je er bijna niets van merkt.

WORD LEFT or RIGHT

SHIFT + cursor Links of Rechts laat je snel langs de KEYWORDS lopen, vooral handig bij lange regels.

LAST LINE RECALL

Is een snelle EDITing van de laatst gekozen regel of door twee maal op de cursor te drukken de regel daarvoor. En nog wat vaker ook, maar dat is nu te vermoeiend, ja daar raak je toch maar in de war van.

JOIN program lines

Voegt de gegeven regelnummers bij elkaar met dien verstande dat de tweede regel zijn regelnr verliest.

SPLIT program lines

Breekt de regel tussen de : af, als je ervoor een / gebruikt. Het deel na de : staat nu onder aan het scherm als edit regel.

REF (criterium)

Hiermee zoek je in je programma naar een bepaald criterium, een variabele, een getal of een reeks letters. Wanneer het gevraagde gevonden is verschijnt de betreffende programmaregel onderin beeld met de cursor erbij.

ALTER

Verandert in het program een variabele, een getal of een reeks letters door het opgegevene.

Een van de belangrijkste pluspunten bijna vergeten. De combinatie MasterDos - MasterBasic, heft alle vorige fouten cq problemen van het MasterDos op.

Tot zover ben ik gekomen met het uitproberen van de MasterBasic, ik hoop dat jullie ook een beetje enthousiast geworden zijn.

PROGRAMMADISK**SGGOPUS-2**

Over de 2e SGG-diskette voor
OPUS gebruikers.

De 2e schijf is eindelijk verkrijgbaar.

Het is net als de vorige een 3½ inch schijfje, 40 tracks enkelzijdig geformatteerd.

Wil je een anders geformatteerde schijf en kan je dat niet op je eigen apparatuur doen, neem kom dan langs op een gebruikers bijeenkomst of neem contact op met de redactie.

De programmadisks zijn natuurlijk verkrijgbaar op de gebruikersbijeenkomsten, maar ook via de post en vaak ook op de bijeenkomsten van de HCC in Houten.

De kosten bedragen f 5,- voor leden en f 10,- voor niet leden.

Voor verzending over de post tel je hier f 2,- bij op en maak je dat bedrag over aan de penningmeester onder vermelding van "Programmadisk SGGOPUS-2".

We, de redactie, proberen zoveel mogelijk de DISCiPLE en de OPUS schijfjes van de zelfde programma's te voorzien (als ze tenminste op beide systemen te gebruiken zijn).

Dus "PROPPRINT" op schijf nr. 1 voor DISCiPLE en ook op schijf nr. 1 voor OPUS. Op deze manier is het voor ons en ook voor jullie overzichtelijker.

Daarnaast komen er dan de programma's bij die alleen op het betreffende systeem gebruikt kunnen worden. Hierdoor kunnen dus op de schijfjes van de twee systemen toch ook onderlinge verschillen ontstaan. Daarom worden in onderstaande opsomming ook van de programma's die bij de inhoud van het DISCiPLE-schijfje 2 reeds vermeld zijn toch nog weer even genoemd.

De eerste 11 files hebben met MASTERFILE te maken, en zijn van de hand van Coen Ballintijn. Ze vormen samen 5 programma's.

Het eerste is "MAST F+F" uit 8e jaargang nummer 4.

Met dit programma kan je MASTERFILE-files mergen.

"MFP>MFfile" beschreven in nummer 5 van de 8e jaargang.

Dit programma moet je MERGEN met de normale MASTERFILE Basic, Je kunt nu i.p.v. files te printen, deze files als open type- of Microdrive File wegschrijven.

"MFfile>TW2" ook in nummer 5 beschreven, geeft je de mogelijkheid om de met "MFP>MFfile" verkregen Files om te zetten naar TASWORD 2 Files.

"MFfile>TW3" ook in nummer 5 beschreven, geeft je de mogelijkheid om de met "MFP>MFfile" verkregen Files om te zetten naar TASWORD 3 Files.

BULLETIN SGG

"WisDataRef" werd beschreven in nummer 6 van de 8e jaargang. Het biedt de mogelijkheid om DATA velden uit het bestand te verwijderen.

N.B. Het File "F\$()MC" stond in nummer 3 van de 8e jaargang.

Dan van de hand van Tonnie Stap het programma "Verkleur". Dit programma is een vervolg/variantie op "Ontkleur", dat je uitvoerig beschreven vindt in de nummers 8 t/m 10 van de 7e jaargang en nummer 2 van de 8e jaargang.

Het volgende programma genaamd "TOOL" is een Toolkit. Het stond oorspronkelijk in een YOUR COMPUTER uit 1985. We bespraken het in nummer 10 van de 7e jaargang. Met dit programma is het o.a. mogelijk om CODE om te zetten in DATA-regels, maar er zijn nog meer handige dingen mee te doen.

"Textsearch" is een programma voor de MULTIFACE, het komt uit YOUR SINCLAIR en we bespraken de mogelijkheden van dit programma in BULLETIN nummer 9 van de 7e jaargang.

Je kunt met dit programma de stukken tekst in een mc-programma vinden en aanpassen / vertalen.

Van de hand van Roelof Koning zijn er 2 programmas:

"listformat" besproken in het 1e nummer van de 8e jaargang.

Je kunt hiermee je LISTINGS mooi geformatteerd uitdraaien.

Zoals met inspringen en niet afbreken van keywords.

"A7-DUMPmkr" dit stond op blz. 9 van het 7e nummer van de 7e jaargang. Je kunt met dit programma een SCREEN\$-dump als machinecode-routine aanmaken. De DUMP-routine is slechts 73 byte lang en via het 'maakprogramma' volledig relocatable.

"BANDINDEX" stond in 7e jaargang nummer 10.

Het maakt volautomatisch papiertjes voor in je bandhoesjes. (de kunststof doosjes).

"Snelle-ROM" en "Snelle-RAM" komen uit de voormalige DISCiPLE Nieuwsbrief. Ze testen het SPECTRUM geheugen.

"VIEW-DUMP" stond in nummer 9 van de 8e jaargang, op de bladzijden 6 t/m 8 en bladzijden 18 en 19.

Je kunt hiermee de op een schijf voorkomende SCREEN\$ een voor een bekijken, of ze geïndexeerd uit geprint krijgen.

"Disk2Krant" is een programma waarmee je de inhoud van deze disk kunt lezen. Het leest een TW3-file voor je uit.

REEDS VERSCHENEN: clubdiskette SGGOPUS-1

met:

Greyscale
D>OPUS4
WK 90
Kop print

FASTYPER
COMPACTER
HULPFORMAT
Kopdemo

ONTKLEUR
SCREENDUMP
Pr2SCR\$

KOP
PROPPRINT
SPEEDLOAD

KOOP JE SAM IN HOLLAND

NIEUWSNIEUWS***NIEUWS***

Binnenkort is de

SAM COUPÉ

ook in Nederland verkrijgbaar.

SAM COUPÉ 512K met 1 interne
drive voor f830,00

Edwin en Flora gaan de SAM COUPÉ in Nederland verkopen.

Na meer dan een jaar tevreden met de SAM gewerkt te hebben, hebben wij de SAM gebruikers in Groningen besloten om de SAM in Nederland te verkopen. Zodat het gemakkelijker voor u wordt als u de SAM wilt aanschaffen.

En dit heeft voor u nog een aantal voordelen:

Nu een 512K voor de prijs van een 256K.
Niet meer met de Engelse valuta betalen, en geen extra kosten omtrent de BTW aan de deur.
Dus gewoon met hollands geld of giro betalen.
Wij leveren de Sam met Nederlandse stekker, en testen de Sam op eventuele gebreken.
Wij verzorgen tevens de service en reparatie's (garantie) voor de Sam Coupé.
Ook hebben wij plannen om toebehoren voor de SAM te verkopen.

Op clubdagen in Groningen en Houten geven we aan geïnteresseerden Demonstraties, u kunt dus meestal eerst iets bekijken voor u tot de aanschaf overgaat.

Binnenkort een demonstratie van de SAMCO muis.
En nog niet te koop maar wel te demonstreren, Edwin's assembler "COMET".

Regelmatig previews, reviews in ons bekende SGG bulletin.
Hierin leest u ook wat er allemaal al te koop is op hard- en software gebied.
Onze prijslijst zal in guldens zijn.
Dan houden wij u verder op de hoogte van alle Sam nieuwtjes en wat er te lezen of te zien valt in engelse bladen en clubjes.

Heeft u interesse in de Sam Coupé, neem dan even contact op met

Edwin Blink tel: 050 - 425674
Flora Elstrodt tel: 050 - 263930

DESK TOP MET TASWORD 3.

J. ARENDS en C.M. BALLINTIJN.

DEEL 1

Eén van de meest gebruikte tekstverwerkers voor de Spectrum is Tasman's TASWORD 3. Dit programma is zo populair, omdat het zeer veel mogelijkheden paart aan een erg eenvoudige bediening. volgens ons heeft het eigenlijk maar één gebrek: het kan geen plaatjes met de tekst mee printen. Er zijn weliswaar een paar DTP programma's die dat wel kunnen, maar die zijn direct weer veel ingewikkelder in het gebruik.

Sommige TW3 gebruikers losten het probleem op, door in de tekst ruimte uit te sparen voor een plaatje, waarna het papier twee keer door de printer werd gevoerd: één keer voor de tekst en één keer voor het plaatje. Hoewel dat redelijk werkt, was het ons toch te omslachtig. Wij wilden met TASWORD 3 (met behoud van alle belangrijke tekstverwerkings eigenschappen) in één keer plaatjes met de tekst mee kunnen printen. Dat is nu, na lange avonden computerplezier, gelukt voor een DISCiPLE versie van TASWORD 3. Daarnaast heeft enig verkennend speurwerk in een OPUS versie, en een gesprek met Roelof Koning, ons goede hoop gegeven die ook aan te kunnen passen.

Mogelijkheden van het TW3 DTP programma

1. Plaatjes van uiteenlopend formaat kunnen op willekeurige plaatsen in de tekst worden opgenomen en daar in één keer mee worden uitgeprint.
2. Naast de plaatjes mag links, rechts of aan beide kanten een kolom tekst worden opgenomen. Er mogen echter geen twee of meer plaatjes naast elkaar op een regel staan.
3. De plaatjes worden in 'high resolution' afgedrukt, d.w.z. één stip per pixel. Bij printers met meerdere grafische mogelijkheden kan de grafische mode per plaatje vrij worden gekozen.
4. Het formaat van het plaatje moet een heel aantal kolommen van 8 pixels breed, en een heel aantal regels van 8 pixels hoog zijn. (Een plaatje is dus eigenlijk opgedeeld in vierkantjes van 8 x 8 pixels, 'picture squares', zoals het Spectrum scherm in 'character squares').
 - De minimale breedte van een plaatje is 3 kolommen (24 pixels), de maximale breedte is 64 kolommen (512 pixels = 2 screens).
 - De minimale hoogte is 1 regel (8 pixels), de maximale hoogte is afhankelijk van de breedte, maar beslaat nagenoeg 1 pagina. (Totaal zijn 4608 picture squares per plaatje beschikbaar). Bij 64 kolommen levert dat bijvoorbeeld 72 regels (van 8 pixels), bij 32 kolommen zelfs 148 regels.

BULLETIN SGG

Het principe

In het kort werkt het programma als volgt:

Tijdens het opmaken van de tekst worden de velden waar een plaatje moet komen, met een paar speciale tekens gevuld. De plaatjes zelf staan niet in de tekstfile, maar in voorbewerkte vorm op disc. De tekens die in de tekstfile de plaats van het plaatje aangeven zijn:

- Graphic O = aanduiding van het begin van het plaatje.
- Letter = 1e letter van de naam van het plaatje. (In de naam staan verder het plaatjes nummer, dat door TW3 DTP en de breedte in letters x de hoogte in regels, die door TASDTP Scr worden ingevuld).
- Cijfer of letter = Controle code voor de grafische mode waarin de printer het plaatje moet afdrukken.
- Graphic P = vulling van het hele verdere vlak van het plaatje.

Tijdens het printen speurt een aparte mc routine naar Graphic O's en Graphic P's.

Wordt een Graphic O gevonden, dan wordt de volgende letter niet geprint, maar gelezen en het plaatje met die naam van de default drive geladen. Het wordt in een buffer opgeborgen, van waaruit het met de tekst gecombineerd en geprint kan worden. Omdat TASWORD 3 erg weinig geheugenruimte vrijlaat is het schermgeheugen, dat tijdens het printen toch niet gebruikt wordt, als buffer gekozen. (Het plaatje is op het scherm echter niet herkenbaar, omdat het in een direct voor de printer bruikbare vorm wordt opgeslagen).

Vervolgens wordt de letter of het cijfer, volgend op de naamletter, gelezen en gebruikt om de printer op de juiste grafische mode in te stellen.

Ten slotte worden alle nog op die regel volgende Graphic P's geteld en vermeerderd met 3, voor de eerste drie tekens, waarna een even groot aantal picture squares van het plaatje wordt afgedrukt. Op elke volgende regel wordt weer het aantal Graphic P's geteld en als picture squares uit de buffer afgedrukt. Is tijdens het printen het eind van de (scherm)buffer bereikt, maar het plaatje nog niet klaar, dan wordt tijdens het printen automatisch het volgende deel geladen.

VERANDERINGEN IN TASWORD 3 MOGELIJKHEDEN

- Omdat Graphic O en P voor het signaleren van een plaatje worden gebruikt, kunnen ze niet meer dienen voor het verzenden van printer stuurcodes. Een beveiliging tegen per ongeluk toch herdefinieren is in onze Mc routine ingebouwd.
- De in het TASWORD 3 printmenu gegeven mogelijkheid om de regelafstand (Line spacing) groter dan 1 te maken, moest komen te vervallen. Dit zou namelijk ook in de plaatjes blanco tussenregels geven. Ook hier beveiligt onze Mc routine tegen een per ongeluk toch opgeven van een Line spacing groter dan 1

- De mogelijkheid om 32 char. per regel op het scherm te gebruiken is gedeeltelijk vervallen. De normale letters (ASCII 32 t/m 126) zijn er nog wel, maar de rest is door onze Mc routine overschreven. Ons leek dit minder storend dan b.v. de helppagina's opofferen. Alleen met het veranderen van printer controle codes is het lastig, maar die kunnen aangepast worden vóórdat de DTP conversie plaatsvindt. (We hopen in de toekomst trouwens dit probleem nog met enkele pokes op te lossen).

WERKEN MET TASWORD 3 DTP

Het paginaformaat.

Veel printers bieden de mogelijkheid om óf het aantal regels per pagina in te stellen óf bij kettingformulieren op de perforatie een aantal regels over te slaan. Bij het schrijven van een tekst hoeft men zich dan niet om de bladlengte te bekommeren, omdat die automatisch bij het printen in bladzijden wordt ingedeeld. Deze methode is echter bij teksten met plaatjes onbruikbaar, omdat dan het risico bestaat dat een plaatje over twee bladzijden verdeeld wordt. Er zijn echter twee andere mogelijkheden, namelijk: 1. TASWORD bepaalt de bladlengte, die tijdens het intypen al zichtbaar is óf 2. de gebruiker zet bij het schrijven FormFeed instructies in de tekst.

1. TASWORD bepaalt de bladlengte.

Hiervoor moet u uw TASWORD programma instellen op het gewenste aantal regels per blad. Dat gaat als volgt:

- Kies in het hoofdmenu: CUSTOMISE PROGRAMC
 - dan: Define Page LayoutY
 - daarna: No. text Lines on Page gewenst aantal
- Desgewenst kunt u de zo aangepaste versie volgens de handleiding saven.

- Voor het printen beantwoordt U de vraag 'FF at Page Breaks' met Y.

Tijdens het typen van de tekst kan TASWORD de paginagrenzen als stippellijnen op het scherm weergeven (aan- en uitzetten met 'EXTENDED P'). Dit vergemakkelijkt het zó indelen van de tekst dat de plaatjes niet over de paginagrenzen heenvallen.

2. De gebruiker zet FormFeed instructies in de tekst.

Dit kan met het speciale TASWORD teken 'INVERSE F' (commando EXTENDED TRUE VIDEO) of met een door de gebruiker gedefinieerd printer controle character.

Het gaat echter alléén goed wanneer er géén bladlengte gedefinieerd is! Het aantal regels per blad MOET via CUSTOMISE PROGRAM op 0 gezet zijn (zie boven). TASWORD zet namelijk, ook als de automatische FormFeed niet ingeschakeld is, telkens na het gedefinieerde aantal regels een STOP PRINTING instructie op het scherm. Als dat juist tijdens het printen van een plaatje gebeurt, wordt dat daardoor gewist en wordt er verder onzin voor in de plaats geprint. (Wij gebruiken immers het schermgeheugen als buffer voor het opbergen van het plaatje).

De tekst.

Bij het samenstellen van een tekst met plaatjes is de beste volgorde eerst de tekst te schrijven en daarin wel ruimte voor de plaatjes uit te sparen, maar deze nog niet in te vullen. Eventuele kolommen tekst links en/of rechts van plaatjes worden met behulp van kantlijn instellingen naar wens geformatteerd. Door de plaatjesruimte wel te reserveren maar niet in te vullen kan veel flexibeler met de tekst geschoven worden. Anders bestaat het risico dat bij tekst manipulaties de Graphic P's onverwacht gescheiden worden door blanco regels of, erger nog, dat ze door alles heen gemengd worden.

Denk er wel aan dat 2 tekstregels gelijk zijn aan drie plaatjesregels. Het juiste aantal tekstregels dat voor een plaatje moet worden gereserveerd, wordt trouwens door het programma dat de plaatjes omzet in 'TW3 DTP' formaat opgegeven.

De plaatjes.

Als de tekst naar wens is voltooid, dan kunnen de plaatjesruimtes ten slotte worden ingevuld. Zet daarvoor eerst de kantlijnen op de breedte van het plaatje. Plaats vervolgens in de linkerbovenhoek de Graphic O, gevolgd door de naamletter van het plaatje. (Op een CAT zult u misschien hebben gezien dat plaatjesnamen uit een letter-cijfercombinatie bestaan. Toch moet hier alleen de naamletter worden ingevuld. Het programma zorgt automatisch voor het cijfer). Na de naamletter volgt de code voor de grafische mode waarin de printer het betreffende plaatje moet drukken (een cijfer wanneer u het programma voor ESC * 'cijfer' en een letter wanneer u het voor ESC 'letter' heeft geconfigureerd). Ten slotte wordt de hele ruimte verder gevuld met Graphic P's. Ga daarvoor in Graphics Mode (Caps 9), sla de P aan en houd deze vast. Het veld loopt dan vanzelf vol zonder telkens Caps 9 te hoeven aanslaan.

Voorbeeld:

Een plaatje met de naam T moet in grafische mode *4 (CRT graphics) worden afgedrukt. Na het intypen van de tekst ziet het TASWORD scherm er dan uit als in Fig. 1.

De spoorwegen zijn al vele jaren geleden overgeschakeld van stoomlocomotieven naar elektrische en diesel-electrische tractie op alle lijnen. Toch blijft er nog veel belangstelling voor de oude stoomtreinen bestaan. Er zijn nog steeds een aantal lijntjes die meer als vrije tijds attractie in de zomer met stoomrijden als een soort museum activiteit. Daar is in het algemeen zeer veel belangstelling voor.

VOOR TEKST PICA (64 CH/REG)
EN GRAFISCHE MODE *4 ZIJN
DE KOLOMINSTELLINGEN:

```

===== ← Tekst zonder plaatje.
      ===== ← Tekst naast plaatje.
===== ← Invulling plaatje.
  
```

Fig.1.

De kleine tekst letters op deze afdruk van het TW3 schermbeeld zullen na verkleining voor het Bulletin moeilijk leesbaar zijn. Dat is echter niet erg, omdat het om de kantlijn instellingen

gaat. De balken onder in het beeld geven in dit voorbeeld de verschillende kantlijn instellingen die gebruikt zijn bij het opmaken van de tekst weer. Geprint ziet het plaatje met de omringende tekst er uit als in Fig.2, hieronder:

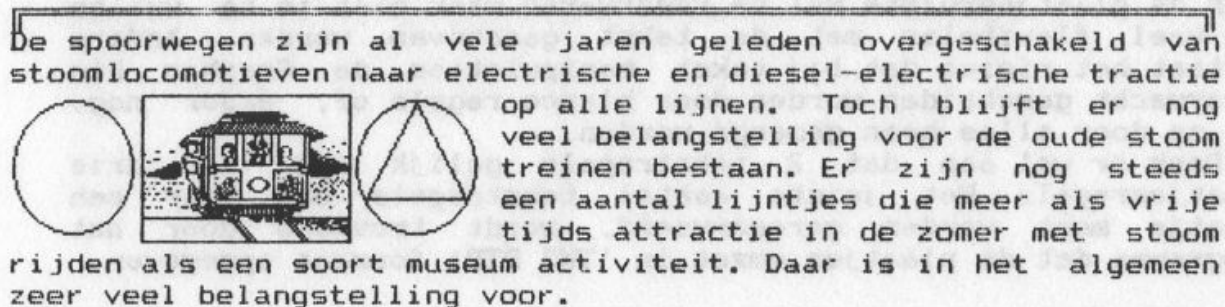

Fig.2.

De Grafische mode, tekst naast het plaatje en rechter kantlijn

In werkelijkheid zijn de figuren aan weerskanten van het plaatje in bovenstaand voorbeeld cirkels. Ze worden echter niet als cirkels geprint, omdat in mode *4 de horizontale stipafstand kleiner is dan de verticale. Met mode *5 zijn die afstanden gelijk en worden de figuren onvervormd weergegeven, zoals in fig.3. is te zien:

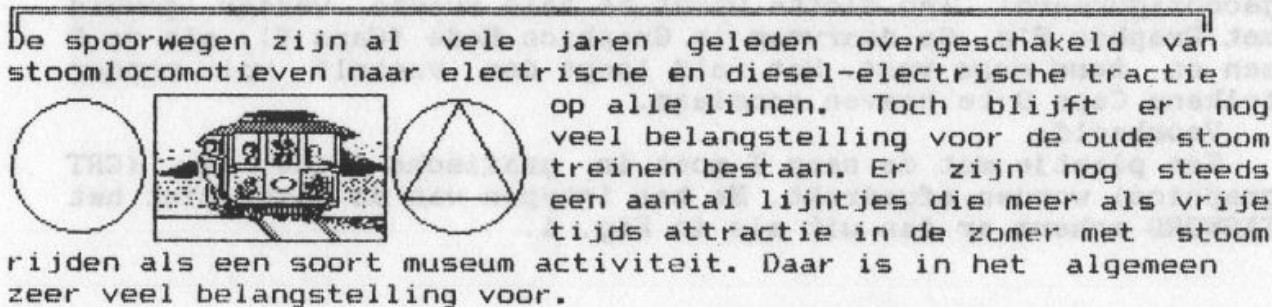

Fig.3.

Hier treedt duidelijk een andere complicatie op. Door de horizontale stipafstand tijdens het printen van het plaatje gelijk te maken aan de verticale, wordt weliswaar de vertekening opgeheven, maar ook wordt het plaatje breder. De tekstkolom er naast schuift daardoor naar rechts en de rechter kantlijn is niet recht meer. In feite is grafische mode *4 de enige waarin een "picture" square gelijk is aan een "character square" en de rechter kantlijn dus niet beïnvloed wordt. Toch kunnen de andere grafische modes wel gebruikt worden. We moeten alleen de kolombreedtes naast de plaatjes aanpassen aan de te gebruiken grafische mode. (Op het scherm is dan de rechter kantlijn niet recht meer, maar op de printer juist wel). Bij mode *5 moet

recht meer, maar op de printer juist wel). Bij mode *5 moet bijvoorbeeld een smallere tekstkolom naast het plaatje staan dan bij mode *4. De gegevens daarvoor rekent het programma dat de plaatjes vertaalt uit en die gebruiken we bij het opmaken van de tekst. Het TASWORD scherm en de kantlijnininstellingen voor het printen van het eerder gegeven voorbeeld in mode *5 i.p.v. *4 zien er uit als in Fig.4.

De spoorwegen zijn al vele jaren geleden overgeschakeld van stoomlocomotieven naar elektrische en diesel-electrische tractie op alle lijnen. Toch blijft er nog veel belangstelling voor de oude stoom treinen bestaan. Er zijn nog steeds een aantal lijntjes die meer als vrije tijds attractie in de zomer met stoom rijden als een soort museum activiteit. Daar is in het algemeen zeer veel belangstelling voor.

VOOR TEKST PICA (64 CH/REG)
EN GRAFISCHE MODE *5 ZIJN
DE KOLOMINSTELLINGEN:

◀ Tekst zonder plaatje.
◀ Tekst naast plaatje.
◀ Invulling plaatje.

Fig.4.

In fig.5 is te zien hoe het resultaat er nu na het printen uitziet:

De spoorwegen zijn al vele jaren geleden overgeschakeld van stoomlocomotieven naar elektrische en diesel-electrische tractie op alle lijnen. Toch blijft er nog veel belangstelling voor de oude stoom treinen bestaan. Er zijn nog steeds een aantal lijntjes die meer als vrije tijds attractie in de zomer met stoom rijden als een soort museum activiteit. Daar is in het algemeen zeer veel belangstelling voor.

Fig.5.

Hoewel de rechter kantlijn nu behoorlijk recht geworden is, blijkt er bij een kritische beschouwing toch nog een kleine afwijking te zijn. Deze kan tot ¼ letterbreedte bedragen, omdat we de kolombreedte slechts met hele letters kunnen aanpassen. In verband hiermee is het eigenlijk beter om, in tegenstelling tot de gegeven voorbeelden, een tekstkolom niet rechts maar links van een plaatje te zetten. Een iets in- of uitspringen van de rechter kantlijn in doorlopende tekst valt namelijk veel meer op dan een iets in- of uitspringen van een plaatje.

Te brede plaatjes.

Als een grafische mode gekozen wordt, waarbij de 'picture squares' breder zijn dan de 'character squares', dan geeft het programma dat de plaatjes omzet in TW3 DTP formaat voor de tekstkolom die naast het plaatje opgenomen kan worden een

negatief getal. Dit betekent dat het plaatje (of een eventuele rechter tekstkolom) buiten de normale bladspiegel uitkomt. Geprint zal de rechter kantlijn dan uitspringen. Dit is bijvoorbeeld het geval in Fig.3. met de regels naast het plaatje. (Het omzetprogramma gaf hier dan ook -3). Wanneer dat voor het uiterlijk van het drukwerk geen bezwaar is, is er geen probleem. De verbreding moet echter wel binnen de breedtemogelijkheden van de printer vallen. Deze worden in het printerhandboek vermeld. Dat het met bepaalde instellingen fout kan gaan illustreert het volgende voorbeeld:

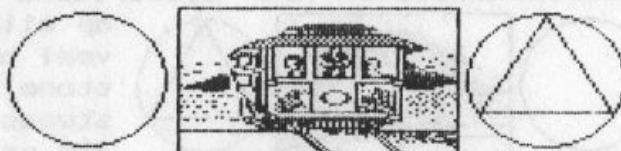
Er moet een plaatje opgenomen van 64 kolommen breed, zonder tekst er naast. Dat komt overeen met 2 screens = 64 'picture squares' = '64 character squares'. Op het scherm in TASWORD is dat geen probleem. Het zijn 64 grafische P's op een regel.

De printer kan er echter wél problemen mee krijgen. Het plaatje is namelijk $8 \times 64 = 512$ pixels breed. Dat kan niet in de Modes 'ESC * 0' of 'ESC K' worden geprint, want daarin is de maximale printbreedte 480 pixels. Het is wel mogelijk in de modes 'ESC * 4' en 'ESC * 5', met maximale breedtes van resp. 640 en 576 pixels.

De verschillende grafische Modes (Geprint met een STAR LC 20).

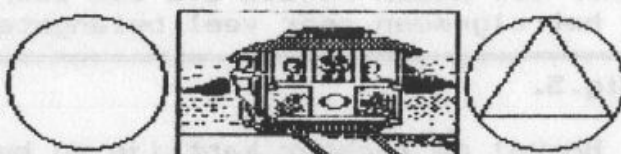
Normal density.

ESC * 0 en ESC K

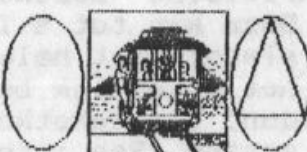
Double density.

ESC * 1 en ESC L

Double density, double speed.

ESC * 2 en ESC Y

Quadruple density.

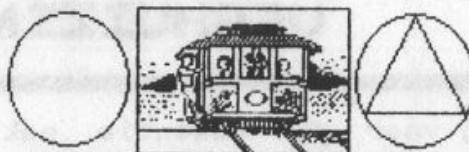
ESC * 3 en ESC Z

BULLETIN SGG

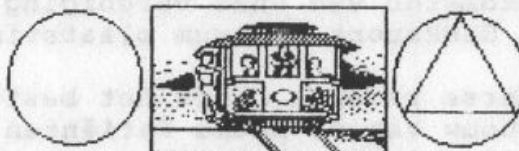
CRT graphics Mode I

ESC * 4

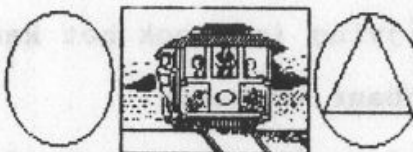
Plotter graphics.

ESC * 5

CRT graphics Mode II

ESC * 6

Double density plotter graphics.

ESC * 7

Dit hele artikel werd, inclusief koppen en plaatjes, in één keer op een normale matrix printer (STAR LC 20) uitgeprint. Elke andere matrix printer is geschikt, mits hij één of meer grafische modes 'ESC * cijfer' of 'ESC letter' kan verwerken en de Linefeed met stuurcodes in te stellen is op 4/72, 8/72 en 12/72 inch.

ESGEEGEETJES

Te koop aangeboden:

Bijna complete jaargangen van het blad 'Sinclair User'

1984 vanaf mei

1985 oktober niet

1986 volledig

1987 volledig

1988 april, oktober en december niet

1989 tot oktober

1990 januari t/m maart en mei t/m juli

1991 tot oktober

En van 'Your Sinclair'

1986 volledig

1987 februari niet

1988 maart en november niet

1989 februari, mei en juni niet

1990 februari t/m april, juni en juli

Bel 050-263930.

VERHUIZING

Zoals wij voor de vakantie ook al meldden zullen met ingang van het nieuwe seizoen de bijeenkomsten van onze vereniging niet langer in het Denksport Centrum plaatsvinden.

Om diverse redenen heeft het bestuur besloten te verhuizen naar het gebouw van de Reuma Patiënten Vereniging (RPV). Dit is zeer centraal gelegen vlak bij het hoofdstation van de NS.

Routebeschrijving (zie ook het kaartje):

Met het openbaar vervoer:

Ga met bus of trein naar het hoofdstation van de NS, loop vanuit de stationshal links over het perron naar de luchtbrug. Met de luchtbrug bereikt u de achterkant van het station, volg daar het voetpad dat aan de andere kant van de weg schuin naar rechts loopt. Na 100 meter moet u linksaf en vlakbij de hoek is de RPV gevestigd in de begane grond van een woonhuis.

Met de auto vanuit zuidelijke en westelijke richtingen:

Komt u met de auto uit de richtingen Drachten of Assen ga dan bij het Julianaplein (eerste stoplichten vanaf beide richtingen) richting Centrum. Vanaf Drachten is dit links en vanaf Assen rechtdoor, meteen hierna gaat u rechts naar beneden. Bij de stoplichten gaat u rechtsaf en na ongeveer 400 meter is het aan de linkerhand.

Idem, vanuit het oosten:

Komt u uit de richting Winschoten, ga dan bij de electriciteitscentrale linksaf de ringweg op. Neem nu de eerste afslag naar beneden en ga bij de stoplichten rechts, na 500 meter gaat u linksaf (vlak voor het spoorwegviaduct). U vindt de RPV na ongeveer 200 meter aan de rechterkant.

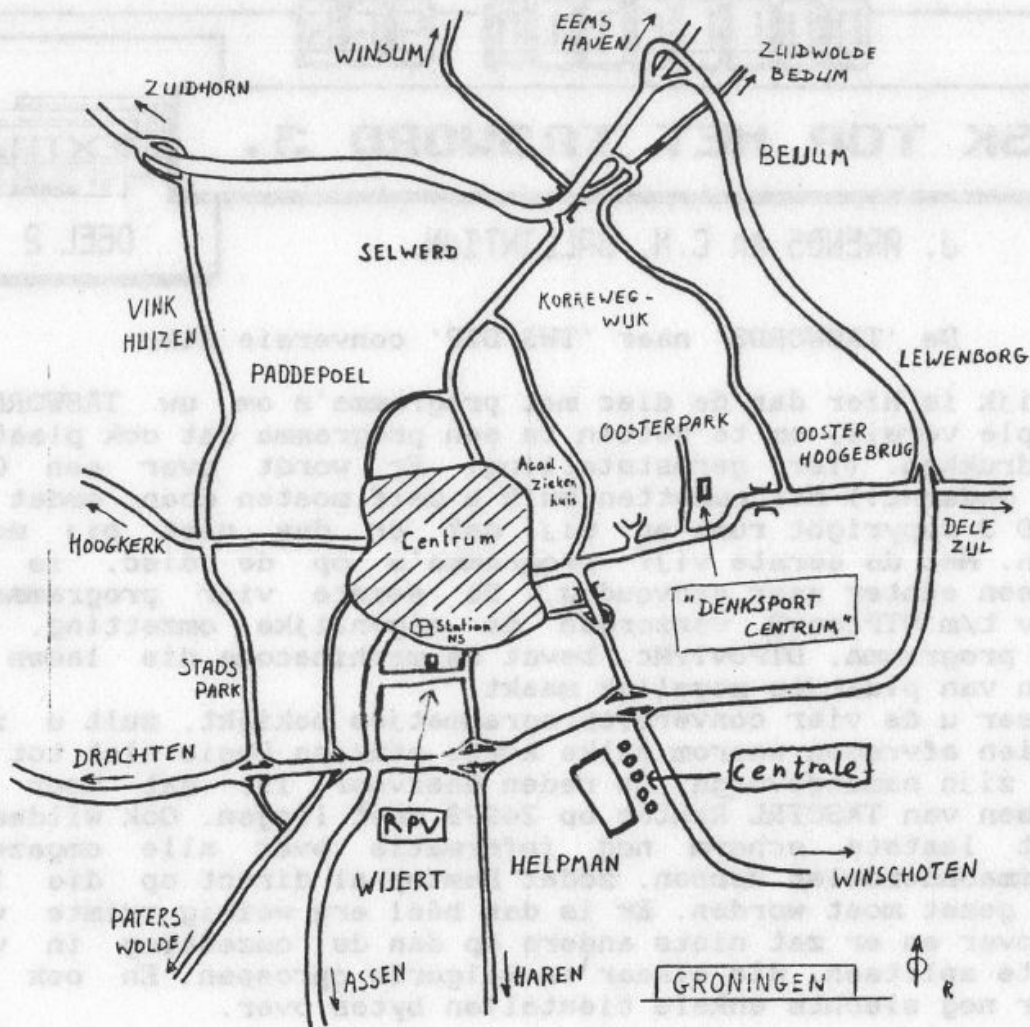
Vanuit noordelijke richtingen:

U rijdt over de ringweg richting de centrale en volgt daarna de aanwijzingen voor de oostelijke richtingen.

Tenslotte nog het adres van de RPV:

Rabenhauptstraat 45
Groningen
tel: 261379

BULLETIN SGG

ESGEEGEETJES

Te koop aangeboden:

Zo goed als nieuwe STAR LC-10 dot-matrix printer met standaard.
Bel 050-425674.

BULLETIN SGG

DESK TOP MET TASWORD 3.

J. ARENDS en C.M. BALLINTIJN.

DEEL 2

De 'TASWORD3' naar 'TW3 DTP' conversie disc.

Eindelijk is hier dan de disc met programma's om uw TASWORD 3 (Disciple versie) om te zetten in een programma dat ook plaatjes kan afdrukken. (Ter geruststelling: Er wordt over een OPUS versie gedacht!) Het omzetten zult u zelf moeten doen, omdat op TASWORD 3 copyright rust en wij dat er dus niet bij mogen leveren. Met de eerste vijf programma's op de disc, is het aanpassen echter zeer eenvoudig. De eerste vier programma's, DTPconv t/m DTPconv3 verzorgen de eigenlijke omzetting. Het vijfde programma, DTPovlyMc, bevat de machinecode die laden en printen van plaatjes mogelijk maakt.

Wanneer u de vier conversieprogrammatjes bekijkt, zult u zich misschien afvragen waarom zulke korte stukjes Basic niet tot één geheel zijn samengevoegd. De reden daarvoor is, dat voor het aanpassen van TASCTRL Ramtop op 24999 moet liggen. Ook wilden we op het laatste scherm nog informatie over alle omgezette programmaonderdelen hebben, zodat Ramtop al direct op die lage waarde gezet moet worden. Er is dan héél erg weinig ruimte voor Basic over en er zat niets anders op dan de omzetting in vier delen te splitsen, die elkaar in volgorde oproepen. En ook dan zijn er nog slechts enkele tientallen bytes over.

Omzetten van 'TASWORD3' naar 'TW3 DTP'.

Allereerst moet de TASWORD Basic worden aangepast. Omdat er door zoveel computeraars aan deze Basic is gesleuteld, lijkt het ons beter, dat dat met de hand gebeurt. Ga daarvoor als volgt te werk:

- 1 Maak eerst een CAT en noteer de startregel van het TASWORD Basic programma.
- 2 Laad het vervolgens in de computer met het commando Merge, zodat het niet opstart.
- 3 Vervang in de listing, voor zover aanwezig:
'TASCODE2' in 'TASC2DTP'
'TASCTRL' in 'TASCTRLDTP'
'TASTABLE' in 'TASTABDTP'
- 4 Save vervolgens de aangepaste basic onder de naam:
'TW3 DTP' LINE startregel (of een andere naam naar keuze).

De TASWORD DTP versie mag bij de normale TASWORD 3 versie op dezelfde disc gezet worden. Er treedt dan geen conflict op omdat alle afwijkende onderdelen een andere naam gekregen hebben. Beide programma's blijven afzonderlijk te gebruiken.

BULLETIN SGG

Vervolgens moeten de machinecodedelen 'TASCTRL', 'TASCODE2' en 'TASTABLE' worden aangepast. De veranderingen in de eerste twee zijn betrekkelijk beperkt, en kunnen via poken van DATA statements plaatsvinden. In 'TASTABLE' zijn de aanpassingen ingrijpender. Daar wordt praktisch de hele DTP machinecode als een overlay in aangebracht.

Al deze bewerkingen worden automatisch uitgevoerd door de vier 'DTPconv' programma's op de conversiedisc. Het hele proces start met het laden van 'DTPconv'. Dat zorgt er zelf voor, dat zowel de 'TASWORD' als de andere 'DTPconv' programma's op tijd geladen en gesaved worden. Het enige dat u hoeft te doen is, volgens de instructies op het beeldscherm, de juiste disc in de drive te doen.

Het programma begint met de vraag hoe uw printer in grafische mode gezet moet worden. Sommige printers gebruiken daarvoor de code `ESC 'letter'`, waarbij voor de letter ingevuld kan worden: K, L, Y of Z. Andere gebruiken `ESC 'cijfer'`, waarbij het cijfer 0 t/m 7 kan zijn (zie het printer handboek). Sommige printers kunnen ook met beide codes werken. TASWORD DTP wordt echter slechts voor één van beide aangepast.

Daarna wordt gevraagd of het 'TW3 DTP' programma wél of niet op de normale TASWORD disc moet worden bijgeschreven. In het eerste geval worden 'TASCODE1' en 'TASCODE3' gezamenlijk gebruikt, in het tweede worden ze naar de nieuwe disc gekopieerd. De namen van de discs die tijdens de conversie moeten worden gewisseld zijn:

CONVERSIE disc= deze disc, met de conversieprogramma's.

TASWORD 3 disc= uw disc met het normale TASWORD 3 programma.

TASW DTP disc= aparte disc waarop de TASWORD DTP versie moet worden gesaved, als dat niet bij de normale TASWORD 3 versie op mag.

Als de conversie compleet is, wordt dit op het scherm gemeld. Daar worden ook de ingebouwde Bit Image Codes voor de printer en de namen van de gesavede programmaonderdelen vermeld, die eventueel via COPY SCREEN op de printer kunnen worden vastgelegd.

Na resetten van de computer kan het DTP programma worden geladen met:

```
LOAD d* "TW3 DTP".
```


DRUKWERK

C.M. Ballintijn
B. Boermalaan 7
9765 AP Paterswolde

PORT BETAALD
GRONINGEN